

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

JESENSKI ROK

FILOZOFIJA

Izpitna pola 2

Sreda, 30. avgust 2006 / 120 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik. Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca in dva konceptna lista.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Napišite komentar k **enemu** od filozofskih besedil.

Pišite v izpitno polo z nalivnikom ali kemičnim svinčnikom. **Rešitev v izpitni poli ni dovoljeno zapisovati z navadnim svinčnikom.**

Preden začnete, besedilo dobro premislite. Za osnutek uporabite konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Vsak esej je ovrednoten z 22 točkami.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

PRAZNA STRAN

Obrnite list.

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA BESEDILA

Izberite odlomek iz dela, ki ste ga obravnavali na pripravah (za Platonovo *Državo* sta na voljo dva različna prevoda istega odlomka – izberite prevod, ki ste ga uporabljali na pripravah). V njem se obravnava neki filozofski **problem** (oziroma problemski sklop). Napišite enovit komentar v obliki eseja, ki naj bo dolg najmanj 600 besed; odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, za kateri problem gre; obravnavajte in razložite filozofovo rešitev problema, umestite jo v širši **tematski in pojmovni okvir** celotne knjige (**ne obnavljajte celotne knjige**, temveč predstavite le tisto, kar je nujno potrebno za razumevanje odlomka) ter poskušajte razviti in utemeljiti svoj komentar dane rešitve. Del besedila in nekateri pojmi so tiskani poudarjeno – v komentarju jim namenite posebno pozornost.

PLATON: DRŽAVA

A) Prevod Jožeta Košarja

Mislím, da lahko navedem spremembo, ki bi povzročila tak preokret. To sicer **ne bi bila neznatna in preprosta sprememba, vsekakor pa izvedljiva!**

In kaj bi to bilo?

Zdaj prihajam k tistemu velikanskemu valu, o katerem sem prej govoril. Z besedo moram na dan, pa čeprav me kot val zasuje z zasmehom in porogom. Torej poslušaj!

Govori!

Če v državah filozofi ne postanejo kralji in če se današnji tako imenovani kralji in oblastniki ne začno pošteno in temeljito ukvarjati s filozofijo, če oboje – politična moč in filozofija – ne postane eno in **če ne bo množica tistih, ki se danes po svoji prirojeni nagnjenosti posvečajo samo enemu od obojega, s silo izločena**, potem, dragi Glavkon, ne vidim konca nesreč ne za države in ne za ves človeški rod in tudi naša v mislih zasnovana država ne bo mogla biti prej uresničena in ne zagledati luči sveta. (V, 18; 195)

B) Prevod Gorazda Kocjančiča

»Zdi se mi, da lahko pokaževa,« sem rekel, »da bi se (polis) predrugačil s spremembo ene stvari; **ta sicer ni niti majhna niti lahka, je pa možna.**«

»Katero stvari?« je vprašal.

»Zdaj prihajava k tistemu,« sem rekel, »kar sva prisposodila največjemu valu. Naj bo izrečeno, čeprav me bo izpostavilo posmehu in me zalilo z nečastjo prav kot val. Razmisli o tem, kar bom povedal!«

»Govori!« je rekel.

»Če filozofi v polisih ne bodo kraljevali,« sem dejal, »ali če zdaj tako imenovani kralji in gospodarji ne bodo pristno in zadovoljivo filozofirali, če torej to oboje – politična moč in filozofija – ne bo sovpadlo v eno in se **množica tistih značajev, ki se zdaj ločeno odpravljajo v eno od obeh smeri, nujno ne onemogoči**, potem, dragi Glavkon, po mojem mnenju ne bo konca zla niti za polise niti za (ves) človeški rod, in tudi ta državna ureditev, ki sva jo ravnokar obravnavala v mislih, ne bo prej stopila v bivanje kot nekaj možnega niti ne bo zagledala sončne svetlobe.« (437c–373e)

ARISTOTEL: NIKOMAHOVA ETIKA

Nihče pa sužnju ne pripisuje deleža srečnosti, razen če mu priznava tudi možnost samostojnega življenja. **Kajti srečnost ne obstoji v zabavnem zapravljanju časa**, ampak v dejavnostih, ki so usklajene z vrlino, kot smo omenili že poprej.

Če pa je sreča dejavnost, ki je v skladu z vrlino, tedaj je povsem smiselno, **da je v skladu z najboljšo vrlino**; to pa je dejavnost najvišje sile v nas. (314–315)

DESCARTES: MEDITACIJE

Kar se tiče ostalega – na primer *nadrobnosti*, recimo *take in take velikosti ali oblike* sonca, ali *manj jasno razumljenih stvari, kot so svetloba, zvok, bolečina in podobno – je resda vse to zelo dvomljivo in negotovo*; vendar mi prav to, da Bog ni varljiv in da zatorej *ni mogoče, da bi se v mojih mnenjih našla kaka lažnost*, če mi ni *od Boga dana tudi neka zmožnost, da to lažnost spregledam* in popravim, mi torej prav to kaže upanje, da bom v teh rečeh našel resnico. (109)

KANT: KRITIKA PRAKTIČNEGA UMA

Niso spoznali, da se *morajo zunanji pojavi nujno in popolnoma natančno skladati z načeli geometra*, ki jih ne izvaja iz kakega izmišljenega pojma, temveč *iz subjektivne podlage vseh zunanjih pojavov*, namreč iz čutnosti, kajti prostor, kakor si ga misli geometer, je v celoti le oblika čutnega zrenja, ki jo a priori nosimo v sebi in ki vsebuje osnovo za možnost vseh zunanjih pojavov (po njihovi obliki). Tako in nič drugače more geometer zavarovati nedvomno *objektivno realnost svojih načel*. (97)

NIETZSCHE: H GENEALOGIJI MORALE

S pomočjo takšnih slik in postopkov si človek končno zapomni pet, šest »jaz nočem«, glede katerih je *dal svojo besedo, da bi bil deležen ugodnosti življenja v družbi* – in zares! s pomočjo takšnega *spomina* se je človek končno »spametoval«! – Ah, pamet, resnost, obvladovanje afektov, vsa ta mračna stvar, ki se imenuje razmišljanje, vse te predpravice in bleščice človeka: kako drago se je vse to plačalo! *Koliko krvi in groze je na dnu vseh »dobrih stvari«!* ... (II, 3; 249)

PRAZNA STRAN